

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

De Annunciatione Marie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

animā visitabit. et visitādo potentias illu/
strabit lumine vultus sui. dans ineffabili
modo se nobis. et nos sibi. in quo deo vniti
frui mur bonis q̄ ipse deus possidet i seipso.
Ad quod nos perducatur pater et filius et spi
ritus sanctus. Amen.

De Annunciatione Marie. I.

Sermo XXI.

In sole posuit ta

bernaculū suum. *Psalmo. lxxij.*
Bernardus. Attendite ad hanc si
militudinē in qua nulla in rebus mūdi po
test esse sublimior. Nihil enī spūsanct⁹ in
visibilib⁹ naturis excellent⁹ inuenire po
tuit. cui virginis excellentiā cōpararet. Ido
dicit. In sole posuit tabernaculū suū. In
verbis ergo premisis sub methaphora so
lis hec glorioza festiuitas declarat. In qui
bus tria p̄ ordinēz declarant. videlicet glo
riose virginis excellentissima commēdatio.
filij dei dignissima p̄ceptio. et omnīū nostz
vtilissima p̄motio. Prīmū ibi. In sole. Se
cū dū ibi posuit. Tertīū ibi. tabernaculum
suū. **P**rimo igitur nomie solis po
nitur nobis gloriose virginis excellentissima
cōmēdatio. quā in p̄prietatib⁹ solis lucidif
sime cognoscim⁹. Nō enī solis nomie voca
retur nisi q̄ p̄prietates ei⁹ sibi cōuenientis
sime possent adaptari. Est ergo sciendū q̄
sol habet octo p̄prietates que spūaliter in
tellecte s̄ueniunt virginis gloriose. Habz enim
sol in substantiā puritatē. in splendore clari
tatem. in situ sublimitatē. in motu p̄tinui
tatem. in influentia secunditatē. ad omnia cō
munitatē. in excellentia singularitatem. in
eclipsi videt habere doloris calamitatem.
Hec omnia spūaliter intellecta gloriose virgi
nis statui applicant. **P**rimo dico q̄ sol ha
bet in se puritatē. et tantā q̄ in omnia corpo
ralia nil potest pur⁹ inueniri. adeo etiaz q̄
omniū hominū visus ex puritate ei⁹ offen
dit. Quis enī apertis oculis pleno intuitu
sine lesione solē potest intueri. Terre null⁹
Hec p̄prietates gloriose virginis optime cōuenit
que p̄ omib⁹ puris creaturis tā angelic⁹ q̄
humanis excellentē habet puritatē. quam
nulla creatura plena cognitiōe sufficienter
poterit intueri. **I**n Anselm⁹. Ea purita
te nitebat q̄ maior sub deo intelligi nequit.
Omnes enī tā angelici spūs q̄ humani ad
mirādo clamare poterāt i eius assumptōe

illud Lanticoz. Que est ista que ascendit de
deserto. scz i tanta puritate quaz nō solum
nullus hominū s̄ null⁹ etiā nostrū ad ple
num cognoscere poterit. **I**n Bernard⁹
Quis vnq̄ solē istū materialē pleno intuitu
tu apertis ocul⁹ potuit intueri. Sic nullus
marie puritatē aliqua cognitiōe scire pote
rit et videre. **S**ecūdo sol in splendore ha
bet claritatē per quā lucet et plucet oēm su
periorē et inferiorē regionē. ita vt omnia ce
lestia luminiaria in cōparatiōe sui splendorē
nō luccant. imo penit⁹ nihil videātur. quia
stelle et luna que in nocte lucēt. ex supercel
lenti claritate solis i die nō solum nō lucēt
sed penitus occultant. Sic beata vgo ma
ria omnē creaturā lucētē tam excellenter
supemicat vt i eius cōparatiōe etiaz omēs
sancti angeli quasi nō sint. aut quasi extin
cti videātur. Et licet i eius cōparatiōe nihil
esse vt etiā apparere omēs creatura videat.
tamē nō modicuz ex eius fulgore illustrat
et ex eius p̄sentia tota celest⁹ curia et vniver
sa ei⁹ militia clari⁹ incādescit. **I**n Bernard⁹
Sicut oēs stelle p̄tē luna splendorē suū
habēt a sole nec tamen i eius p̄ntia lucent.
sic omēs sancti lucid⁹ lucent ex ei⁹ p̄sentia
et tamē in cōparatiōe eius q̄si nō luccāt la
tent. **I**nde cōtingit hoc mirabile vt i eius
p̄ntia magis luccāt et tamē nimis latere vi
deant. Sicut super omnia luminiaria celi sol
suo lumine micat et choruscatur. Sic vgo bea
ta sanctitate sup omēs sanctos lucet et c.
Tertio sol i situ habet sublimitatem vt
etiā ex nimis remota altitudine par⁹ ap
pareat. cū tamē sit maior terra. Sic beata
virgo Maria tam in terra p̄ vite merituz
q̄ in celo per premium super omēs puras
creaturas in altissimo est locata. **U**bi scie
dum fm statum vie merita in tribus consi
stunt. scilicet in gratijs. virtutibus. et deu
otionib⁹. In quib⁹ omib⁹ suprema et altissi
ma attingebat. **S**upremū in gratijs ē om
nem gratiā habundātissime possidere. et sic
de alijs. **D**e hac habundātia ipa gloriatur
Eccli. xxij. dicens. Ego in altissimis ha
bito. In omnibus ergo altissimis gratia/
rum. virtutum et deuotionis cōtinue mo
rabatur et c. **Q**uarto sol habet in motu
continuitatem. nunq̄ enim ad momentuz
vel ad icrum oculi requiescit. sed cursuz su
um cōtinuat incessanter. Sic brā vgo ma
ria semp fuit in motu actionis meritozic.

De Annunciatione Marie

Quicquid enim agebat hoc cum tanta disciplina et reuerentia faciebat quod in omnibus superma cumulabat. Si enim alij sancti in infinitum inferiores ad tale statum promouere gratia puenerunt. ut omnia quecumque faceret cederent eis in meritum. Multo magis sine omni ambiguo credendum est quod de omni vita sua nihil ei vacuū pertransibat. nam in comedendo bibendo aut dormiendo sine quibus humana natura durare non poterit incessanter aut pro sui merito. Quia de omnibus his nihil aliud sumpsit quam quod sola eius necessitas requirebat. Pec autem prinitas merendi agebatur ex continua exercitatioe sensuum exteriorum et aliorum membrorum corporis in deo. Similiter ex interiorum virium suspensione continua putamētis et spiritus. rationis. memorie et voluntatis. Quod licet nobis sit impossibile. et persequens de ea vix credibile. tamen quia beata virgo in se nullum habuit retractum. eo quod fomes peccati precipue perceptiones filij totaliter in ea sublatæ est et extinctus. Iō superma merita cumulabat. Quia si per corporis tēneritate aliqd de exercitio oportuit relatarī. hoc ipam tamen ita virtuose agebat ut etiam per virtutē discretionis quæ mater est omnium virtutum. suprema merita reportaret. Quinto sol habet in influentia fecunditatem. nihil enim est sub sole quod sine solis influentia valeat fecundare. et sine eius virtute de se fructum gignere. Sic de ea dicit Bernardus. Maria velut alterum sole induit sibi. et quæ admodum ille super bonos et malos indifferenter oritur et in omnibus sine differentia fecundat. Sic ipsa beata virgo non discernit merita singulorum. sed omnibus exorabile omnibusque clementissimam se prebet. omnium denique necessitatibus amplissimo animo miseretur et affectu. ita quod nullus homo proficere potest neque proficeret in eternum nisi quod per virginem merendi fecunditate assequatur a deo. Quia enim nostra non nisi per eam ad deum pueniunt. Duplīciter autem per eius auxiliū adiuuamur. Primo quod ipsa per nos operatur. Secundo quod opera nostra eius manibus deo presentantur. Est igitur puenientissima similitudo ut sicut sol est pater omnium nascentium. Sic virgo sancta mater est omnium saluatum. Cum enim in ea sunt omnes gratie et virtutes. quicquid igitur de eiusdem bonis percipimus totum a virgine gloriosa redūdat. propter quod omnes electi dicuntur eius filij. Quorum omnium sicut Iesus dicit eius primogenitum. Sic et ipsi secundo

geniti per gratiam ipsius. Sexto sol habet ad omnia communiter. splendorem enim suum tam bonis quam malis comunicat. spargens eum tam ad loca feda quam munda. Sic beata virgo omni creature se comunicat. Angulis per sua capacitate se tribuens. Quod insinuare curauit sponsa in Cantico dicens. Ego flos campi. Sicut enim flos campi omnibus exponit et nulli claudit. Sic beata virgo nulli se denegar sed comunicat se vniuersis. Nec solus nulli se denegar. sed quod plus est omnibus se offerit. Iuxta illud Ecclesiastici. Venite ad me omnes qui cupiscitis me. Dicit Bernardus. Maria omnibus omnia facta est. et de plenitudine eius accipiunt vniuersi. Captiuus redemptione. eger curatione. tristis consolatione. peccator veniam. iustus gratiam. angeli leticiam denique tota trinitas sumit gloriam. Filius ex ea sumpsit carnis substantiam. ut non sit qui se abscondat a calore eius. Perito ad mariam respiciunt et recurrunt vniuersi. tam qui habitant in celo. quam etiam qui sunt in purgatorio. Et qui nos precesserunt. Et nos qui sumus et qui nos sequuntur. et nati natorum. et qui nascuntur ab illis. Illi qui sunt in celo ut refarciantur. et qui sunt in purgatorio ut liberentur. et qui precesserunt. ut probere fideles inueniant. et qui sequuntur ut gratiam percipiant. Perito igitur ad te respiciunt oculi omnis creature. quod per te de te et in te benigna manus omnipotentis quicquid ordinavit recreauit. Septimo sol in excellentia habet singularitatem. Et hoc in interpretatione nominis declarat. Sol enim dicitur quod solus lucens. eo quod parem aut simile non habet super terram. Et sic Maria. Unde Bernardus. Et si in aliquibus aliquid comunicet virginem. vni tamen est in quo nec primam similem esse nec habere sequentem. gaudium matris habes cum virginitate honore. Optima ergo parte electus in quo ei non comunicat alienus. Si enim bona est fecunditas pinguis. melior utique fecunditas virginis. Quia si adicias. Quia mater est. Eius utique que etiam angelica lingua non sufficit dignis extollere laudibus. Mater non cuiuscumque nec de quacumque plebe. sed dei. Duplex nouitas duplex stupor. Sed digne proorsus et apertissime. Quia pueniens. est virginem non alium nisi deum et hominem gignere. Neque deum de cuius alter partus. Octauo sol in eclipsi videtur habere doloris calamitatem. Sic sol iste. id est. beata virgo Maria in passione filij dei eclipse

fatus est. sufferens vim doloris iuxta prophetam symeonis di. Et tuā ipsius aīam ptransibit gladi. Sern. Ille nāq; sermo filiū Ecce filius tuus. plus q̄ gladii fuit in corde virginis. aīam ptransiens. et ptingens vsq; ad diuisionē spūs et aīe. Quā mutatio. Johannes tibi. p iesu tradit. seruus p dño. discipulus p m̄gro. filiū zebedei. p filio dei. Ex his et filiabus. prietatibus solis beata s̄go nomine solis nuncupat. In quē solem deus posuit tabernaculū suū. i. xpm. qui ideo tabernaculū dei dicitur. qz in eo plenitudo diuinitatis corporaliter inhabitauit. Sern. In re sola maria phibet amicta sole q̄ pfundissima diuine sapientie vltra q̄ credi possit penetrauit abyssum. vt q̄ntū sine psonali vniōne creature p dicitio patit. luci illi inaccessibili videat immerfa. Ipsa em̄ meruit valde efficaciter circūagi et opari vndiq; et circūfundi vndiq; et tanq; ipso diuino igne concludi. Agente hoc in ea. scilicet qui in trinitate pfecta viuūt et regnat. Amen.

De Annuntiatione. II.
Sermo XXII.

De boni nunci

est. si tacuerim? sceleris arguemur iij. Regū. vij. In verbis ppositis historiā veritatē. nostrā vtilitatē. et p dicationis ad annūciandū necessitatē. Primus ibi. dies. scdm̄ ibi. nunciū. tertium ibi. boni. quartū ibi. si tacuerim. Primū expositionē nō indiget. qz in manibus est huius diei festiuitas. Et ideo deuote videndū est de scdm̄ mēbro. vtz de bono nuncio qd̄ i hac die marie m̄ri. et psequens toti mūdo nūciatur. Ut autē auditorū mētes auidi? excitemus. ad maiore etiā intelligentiā necessē est aliq̄ dicere p exordio. Dicit deuor? ille s̄ginis amator beatus Sern. Videre videor mibi p̄mū hoīem q̄rtuor s̄tutibus in exordio creationis sue esse amictū. scz pace. misericordia. veritate et iusticia. de quibus ps. Misericordia et veritas obuauerūt sibi. iusticia et pax osculate sunt. In his q̄rtuor s̄tutibus est salutis n̄re integritas. has em̄ accipit deus de corde suo et eis dē p̄mos parētes vestiuit iuxta illud Eccl. Deus fm̄ se vestiuit hoīem. et dedit ei potestātē eorū que sūt sup̄ terrā. Primo dedit eis pacē pfectā vt

nec intus eēt nec extra aliqd̄ qd̄ eos posse aliq̄liter p̄turbare vel ad aliquā inq̄tudinē puocare. vt nec intus eēt pugna nec foris timor. nec caro cōcupisceret aduersus spm̄. nec spūs aduersus carnē Et post hāc s̄tutem dedit homini veritatē et instruxit eū et docuit quid ei esset faciendū et. Cum dixit ei. De omni ligno paradisi comedes. de ligno autē sciētie boni et mali caue ne comedes. Tertio dedit eis iusticiā cū cōmiseritis. morte moriemini. Quarto exhibuit misericordiam cū post transgressionē deus morose ambulauit in paradiso. dans locū penitētie et occasiōē venie interrogando. Adam vbi es tu. Et qz sponte dimisit hominem pacē et misericordiam. dans manū inq̄tātibus et peccatis. Ambo p̄uaricantes mandatum dñi pomū vetitū gustauerūt. Et sic relicta pace statim innenerūt aliā legem in mēbris eorū repugnantē legi dei. Ideo due virtutes hec s̄z misericordia et pax redierūt in cor dei et recesserūt ab eis. Sed relique due s̄z veritas et iusticia remanētes cum ipis. eos et omnē posteritatē eorū sine omni misericordia qd̄modo affligebāt. Vincit qz deus plus q̄ p quinq; milia annorū nunq; de h̄ p̄cto mitigari placari potuit sed ad p̄suationē veritatis et iusticie totū mundū deleuit. paucis exceptis. Multa etiā milia hominū pio vno peccato videlicet p murmurē prostrauit. seuiens et indignans homini sicut leo. His ergo sic duabus virtutibus. scilicet veritate et iusticia hominibus nō parcentibus interim non cessabat pax. nec dabat misericordia silentiū in corde dei. sed pio susurrio paterna postulātes viscera deo dulciter suggerēbāt. di. Nunquid in eternū proijcet et deus. aut non apponat vt cōplacior sit adhuc. Nunquid obliuiscet misereri deus. aut p̄tinebit in ira sua misericordias suas. Et quis multū diuig pater misericordiarū visus sit dissimulare. vt interim satisfaceret zelo iusticie et veritati. non tamen infructuosa fuit supplicantiū importunitas. sed exaudita est i tempore oportuno. Forte enim interpellantibus dicitur tale deus differe responsum. Usq; quo peccos vestre. Debitor sum. et fororibus vestris quas videtis accinctas ad faciendum vindictam in nationibus scilicet Iusticie et veritati. Veniant et super hoc s̄bo parit p̄feramus

De Annunciatione Marie

Festinant ergo legati celestes. et vt vide-
runt miseriam hominum et crudelem pla-
gam. vt propheta loquitur. Angeli pacis
amare stebunt. Qui enim fidelius que ad
pacem sunt querunt q̄ angeli pacis. Sa-
ne ex deliberatione quoniam carata ascen-
dit veritas ad statutam diem. ascēdit vsq̄
ad nubes. necdū plane lucida sed obscura
et obnubilata zelo indignatōis. Factū est vt
impleret illud ps̄. Dñe i celo misericōdia tua.
et veritas tua vsq̄ ad nubes. Vedit̄ aut̄ p̄
luminū residebat et vtraq̄ p̄ pre sua qd̄ ha-
bebat allegabat. et qd̄ vtil̄ poterat loq̄bat̄
Quis putas illi colloquio meruit iteresse. et in-
dicabit nobis qd̄ audiuit. et inenarrabilia
forte enarrabit nobis q̄ nō licet hōi loqui.
Sed misericōdia videt̄ interfuisse hōi. et ro-
uerse. q̄ dicit. Eget miseratiōe creatura ra-
tionalis. q̄ misera facta est et miserabilis. et
nūc venit ip̄s miserēdi ei. Et ecōtra veritas
ait. Oportet inq̄ impleri f̄monē quē locu-
tus est dñs. vt tot̄ moriat̄ hō. necesse ē adi-
tū omnib̄ (q̄ die pomū vetitū gustauit in p̄-
uaricationē) regni celestis p̄cludi. Ecōtra
ait misericōdia. Ut qd̄ me genuisti ei. peritu-
ra. Sic em̄ veritas qm̄ misericōdia tua perijt
et nulla ē si non aliq̄ miseraris. Sicut illa
ecōuerso loq̄bat̄. Quis em̄ nesciat q̄ si p̄di-
ctam p̄uaricationis sn̄az moris euaserit ho-
mo. perit nec p̄manebit in etnū veritas tua
dñe. Et ecce vn̄ de cherubin ad regē salo-
monē suggerit esse mittendū. Qm̄ filio da-
nū est om̄e iudiciū. In eius q̄ iudicio et i cō-
spectu suo p̄dicte v̄tutes scz misericōdia et veri-
tas obuiauerūt sibi. Eadē q̄ sup̄dicta sunt
p̄ba repetētes. Fateor aut̄ ait veritas. zeluz
bonū hz misericōdia. sed v̄tinā f̄m sciam. Hūc
ait qd̄. P̄uaricatori iudicat p̄ q̄ sibi par-
cendū. Sic tu veritas inq̄ misericōdia. nulli par-
cis. sed tāta indignatōe seuis in p̄uaricato-
rē vt iuoluas parit et forozē. Quid mali me-
rui. Si q̄ habes aduersuz me dicito mibi.
Sic aut̄. qd̄ me p̄sequis. Br̄adis p̄trouer-
sa fr̄es et nimiz intricata nimiz discepta-
tio rē. Lūq̄ veritas adijceret in ip̄m q̄ iudi-
cē parit sue iuriā retorq̄ri. d. Lanēdū esse
oīno ne irritū fieret p̄bū p̄is. ne f̄mo viu-
et efficax q̄libet occasiōe euacuaret. Ait par-
ticipate queso. partite v̄bis hōi. Nō decz
vos hōi altricatio p̄boz. fr̄utuū est in ho-
nesta p̄tentio. Porro iudex inclinauit se et
digito scribebat in terra. Erat autē verba

scripture q̄ par ip̄a legebat in aurib̄ oīum
di. Perit veritas nisi adā moriat̄. Perit iu-
sticia nisi sequat̄ misericōdia. fiat q̄ mors bona
et habz vtraq̄ qd̄ petit. Omnes obstupue-
rūt in p̄bo sapie et forma cōpositiōis p̄iter
atq̄ iudiciū. Siquidē manifestū fuit nullā
eis occasiōe querimonie remanere si fie-
ri posset q̄ vtraq̄ petebat vt et moreretur et
venia p̄sequeret. Sed quō id fiet inquit
Hors crudelissima et amarissima bōa fie-
ri qua rōne poterit. At ille. Hors pctōzū
pessima. sed p̄ciosā. si fuerit vite ianua aper-
ta. et porte gl̄ie patebunt. Sed quomō fiet
istud inquit. At ille. Si q̄ ex caritate mo-
riat̄ qui nihil d̄z mori. et cui mors p̄ciosū
or erit in bono q̄ oīm hominū q̄ fuerūt sūt
et erunt mors pōt fieri in malo. Bonus vi-
sus est f̄mo et fidelis et om̄i acceptiōe dign̄
Sed vbi ille innocēs poterit iuēniri q̄ mo-
ri velit nō ex debito nec ex malo merito sed
ex beneplacito suo. Circuit veritas orbēz
terrarū. et nemo mūdus a forde nec ifans
cui est vn̄ diei vita sup̄ terrā. Sed et mi-
sericōdia celū om̄e plustrat. Et in angelis
quoq̄ (ne dixerim prauitate) sed minores
inuenit caritatē. Nec angeli posse sufficere
p̄ omnib̄ cū sint similiter creatura. Rede-
unt ergo ad p̄stitutū diem veritas et miseri-
cordia anxie plurimū nō inuento qd̄ desi-
derabant. Tūc seorsum par cōsolans eas.
Vos inq̄ nescitis quicq̄ nec cogitatis. nō
est qui faciat bonū. nō est vsq̄ ad vnū. Qui
p̄silium dat ferat auxiliū. Intellexit rex qd̄
loqueret. et ait. Penitet me fecisse hominē.
Pena inquit me tenet. mibi incūbit vt par
ait sustinere penā. et penitentia agere. p̄ ho-
mine quē creauit. Tūc ergo dixit. Ecce ve-
nio. Non poterit em̄ hic calit̄ transire nisi
bibam illuz. Et accersito gabriele. protin̄
inquit. vade dic filie syon. Ecce rex tuus ve-
nit tibi. Festinauit ille et ait. Adorna thala-
mū tuum syon et suscipe regē christū. Por-
ro veniente rege misericōdia et veritas ob-
uiauerunt sibi. scriptura attestare. iusticia
et par osculate sunt rē. **B** Sequitur
tertū cum dicit boni. In quō huius annun-
ciationis vtilitas designat̄. Propter quod
sciendū. In prima creatiōe accepit homo
triplicē dignitatē. scilicet naturalē excellen-
tiā. in eo q̄ oīa n̄ra interiora et exteriora sur-
suz ad deū erāt erecta vt sine labore et sine
oī impugnatione deū posseim̄ p̄replari. ita q̄

ab hac excellentia nihil foris impediret. nec
 intus retardaret. Unde Bern. Recus do-
 minus rectum fecit hominem ut omnia que sunt
 in homine recto ordine erigerent se in deum.
 Secundo accepit meritis innocentiam. quod sine
 omni peccato creati sumus. Ad imaginem que
 dei qui peccatum non habuit factus est homo.
 Et cuius persona dicitur Ps. Ego autem in inno-
 centia mea ingressus sum. redime me et mi-
 serere mei. Tertio homo stetit in magis dei
 amicitia. Cum enim omnis dilectio et amici-
 tia super similitudine fundatur. intra illud Ec-
 cli. xiiij. Omne animal diligit simile sibi. Non
 ergo potuit deus non diligere hominem quem
 ad imaginem et similitudinem suam creauerat.
 Ab omnibus his dignitatibus cecidit homo cum
 gustauit vetitum pomum pernicando manda-
 tum dei. Et nos in eo cecidimus vniuersi. Et
 cecidimus in triplice miseria. Ab excellentia ce-
 cidimus in ignorantiam. Ab innocentia ad
 culpe miseria. Ab amicitia dei in inimicitiam.
 Et quibus tribus nimis abhominabiles facti
 sumus. Propter quod de homine sic lapsus
 dicitur in Ps. Homo cum in honore esset non
 intellexit. Ecce dignitas in qua stetit. sequitur.
 comparatur est iumentis insipientibus et silis factus
 est illis. Ecce miseria in qua incidit. ita etiam
 qui insultando possunt dicere homini bestie ter-
 re. Ecce ad quam venit et nobis factus est. Dec-
 auit tria scilicet excellentiam. innocentiam et amicitiam
 recuperamus. et dei et hominis in se gignis vtero
 vnione. Maxima enim dignitas hominis est de-
 um habere hominem et fratrem nostrum. Unde ex hac ex-
 cellentia aliquando peruenimus ad infinite digno-
 rem excellentiam in celo. vbi limpidi et ime-
 diatius quam ad deum et hominem contemplanur.
 Unde cum dominus iohannem commendasset baptista. d.
 Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne
 habente baptismum. subiecit. Qui autem est minimus
 in regno celorum digniori excellentia decoratus
 quam ad quem habuit. Licet enim ad quem in magna ste-
 tit excellentia. peccare tamen poterat quod in regno
 celorum nullus potest. Secundo innocentiam recupe-
 ramus per diuinam passionem. Ipse enim ut ait Isa.
 peccata nostra prulit super lignum. Et apostolus Rom. vi.
 Liberati a peccato serui deo habemus fructum ve-
 strum in sanctificatione. sine vero vita eterna.
 Tertio recuperamus amicitiam per sanguis ef-
 fusionem. Sic enim dicit apostolus. Cum enim inimi-
 ci essemus reconciliati sumus deo per mortem filij
 eius. Sic dicere possumus quod recuperauimus

excellentiam per incarnationis vnionem. secundo in-
 nocentiam per eius passionem. tertio amicitiam per
 eius resurrectionem. ut tamen excellentiam valeamus
 peruenire ad eternam glorificationem. De qua
 tur quantum principale. Si tacueris scelerum argu-
 emur. In quo predicato ad annunciamus necessi-
 tas declarat. Qui ei scire et eloquentie gratias ad
 annunciamus debuit de accipiunt a domino. quibus
 arguunt si ea vice gratiam ad lucrum aiaz non
 posuerit. Unde Isa. Te mihi quod tacui. Costi-
 derauit enim quod talentum ad predicam deum accepit.
 et ideo doluit se tacuisse. propter quod talibus ne-
 gligentibus dicit Lu. xix. Serue nequam que
 non dedisti pecuniam meam ad usuram. et ego ve-
 niens cum usura recepisse eam. Hinc et ap-
 l. Cor. ix. Te mihi si non euangelizauero. quam
 dispensatio credita est mihi. igitur etc.

De annunciatione Marie. III.

Sermo XXIII.

Antia plena etc. Lu. i. In vobis apo-
 stolis et alijs de predictis ange-
 lice saluationi ego maria ex multis mirifice
 comedat. Primo comedat a purissime vi-
 te innocentia. ibi. Ave. Secundo a fructu copi-
 osissima sufficientia. ibi. maria. Tertio a gra-
 tu plenissima superfluentia. ibi. gratia plena.
 Quarto a dignissima dei presentia. ibi. dominus te-
 cum. Quinto a star sui excellentissima reueren-
 tia. ibi. benedicta tu. Sexto a fructu sui vni-
 versa magnificencia. ibi. et b. f. v. t. Hec ergo pro-
 nia laudis per ordinem presequentes. **A** Pri-
 mo dicimus quod ego benedicta comedat et laudat per
 hoc quod est Ave a purissima vite innocentia. Hec
 saluatio que gigni attribuit tanto gloriosior est
 quanto in scriptura rarior inuenitur. nulli enim vnquam
 poterat veraciter applicari. Quis enim sine ve-
 a mundi exordio est inuenerit. Hec ifans cuius est
 vniuersi diei vita super terram. Dicit enim Ave qui si-
 ne ve. i. sine culpa. Iusto ordine sibi dei
 beatus ave. quod sola hec ergo fuit immunis ab omni
 macula. Et sola hec dicitio et noua saluatio
 huic gigni debuit referuari. Est autem triplex
 ve a quo fuit libera beata ergo. ve culpe ori-
 ginalis. ve culpe venialis. et ve culpe morza-
 lis. De primo ve dicitur. Dicitur. et. Te mihi
 mea. ut quod me genuisti virum rice. virum
 discordie. Rixas enim et discordias que caro
 concupiscit aduersus spiritum ab originali peccato
 straxim. que in nobis rarissime persequuntur.
 De secundo ve dicitur. Te nobis que peccauimus.

De Annunciatione Marie

Docem de veniali congrue dici potest. q̄a
cōmuni modo om̄es tali ve inuoluti sum?
De tertio ve dicit **Dee. vii.** **De eis qui re-**
cellerunt a me. Et iterum **Dee. ix.** **De eis**
cū recessero ab eis. Quod de mortalib; pec-
catis oportet itelligi. Quia nec deus a no-
bis nec nos a deo recedim; nisi cū culpam
cōmittim; mortaliū peccator. De omnib;
his dicit **Apocal. viii.** **Et ve ve habitātib;**
in terra. **Hec fuit vox angeli de homib; et**
pressa. vt ptz ibidē. Pro lucidiori itellectu
sciendū **Sicut p̄ditimus tria sunt genera**
peccator. scz originale. veniale et mortale.
Et sicut ex dei gr̄a nullū bonū manet irre-
muneratū. sic ex dei iusticia nullū malū re-
manet impunitū. ideo p̄ditis trib; triplex
ve dat vel debet triplex pena. Originali ei
peccato debet pena damni. nō sensus. Pec-
cato vero veniali debet purgatoriu; p̄ cui;
ignem ante purgent. Sed p̄cō mortali de-
betur infern; nō vt ibi veniētes purgētur
sed vt ibi eternālit cruciēnt. Cū ergo bea-
ta virgo nullū p̄dictorū habuit. ideo ad-
iudicabat ei angel; q̄ merito esset ab omni
ve pueniente de p̄cō penū; aliena. z digne
attulit ei in saluatiōis sue exordio Ave.
Ubi sciendū. Merito beata h̄go nouo
saluatiōis genere debuit saluari q̄tuor
de cāis. s. p̄t veteris culpe transgressionē.
noue h̄ginitatis adinuentiōē. p̄ter nouā
conceptionē z nouā parturitiōē. Prima
causa noue saluatiōis. i. Cur noua saluati-
ōne debuit saluari fuit hec. qz culpa eue
in gratiā. maledictio in beneficiū. totumq;
pondus mali in bonū fuit in mariā muta-
tū. Et in signū hui; gratie nomē p̄uarican-
tis mulier; trāsuersum z trāsmutatū fuit.
Cū em̄ vocaretur p̄uaricatrix eua. repara-
trix debuit saluari. aue. i. sine ve. qz illa in-
tulit ve. ista abstulit om̄e ve. Scōa cau-
sa fuit noue virtutis scz p̄terue h̄ginitatis
inuentio. Licet em̄ multe h̄gines essent an-
te eam. Nulla tamē ante eā p̄manēde virgi-
tatis p̄positū habuit. Cū Bernard; de be-
ata virgo q̄s te docuit aut que pagina in-
struit vt h̄ginitate dño sic placeres. Dicūt
eius p̄cones q̄ h̄ginitatis sue votū emi-
serat hac cū conditiōe interposita. si diuīe
beneplacitū foret volūtatī. p̄ter quod an-
gelo saluanti respōdit humiliter. Quomō-
fiēt istud. qm̄ virū nō cognosco. i. cognosce
re p̄pono. Ante em̄ eā nemo votū virginī-

tatis emiserat. Et ideo p̄ter hanc nouā z
deo gratiā inuentionē noua saluatiōne ab
angelo saluata. **Tertia causa noue salu-**
atiōis fuit nouāz inaudita cōceptio. Cō-
cepit enim h̄go nō ex virili semine sed my-
stico spiramine. In quo nec primā similez
visa est nec habere sequentē. Et p̄ter h̄ an-
gelus inquit virginī. dicēs. Spūssance; su-
pueniet in te. z h̄tus altissimi obumbrabit
tibi. scz cuius virtute h̄go cōcipies z virgo
post cōceptū p̄manebis zc. Quarta cau-
sa est nouus z inaudit; z om̄i stupore z ad-
miratione dign; partus. Nō em̄ virgo pe-
perit quēlibet de plebe aut magnū princi-
pem hui; mūdi. sed deū verū mūdi huius
creatorē. De hac nouitatez ineffabili stupo-
re dicit Bernard;. Si ad h̄c alij eius
excellētis cui; mater est. Que iā poterit
lingua etiā si angelorū sit. dignis extollere
laudib; virginē matrē nō cuiuscūq; sed dei
zc. Ex his ergo q̄tuor nouitatib; h̄go glo-
riosa nouo saluatiōis genere meruit salu-
tari. B. Sequit in themate. Maria.
In quo notat scōm p̄ncipale. scz quo com-
 mendat a virtutū copiosissima sufficientia
Qd̄ ex interpretatiōe eiusdē nomis euiden-
tius declarat. Maria em̄ interpretat mare.
Hunc autē mare sex habet p̄rietates q̄ spi-
ritualiter intellecte bene marie pueniunt.
Scribit em̄ in libro de natura rerū q̄ ma-
re est collectio omniū aquarū tam dulciū q̄
salfarū caput z hospitium omniū fluuiorū.
subsidium in necessitatib;. refugium in pericu-
lis. iter agentū cōpendium. laborantiū lu-
crū. In maris p̄rietatib; omniū h̄tūz
cumulū accipit. Quare dicit dulciū z sal-
fariū. annuit q̄ nō solum h̄tutes dulciter af-
ficientes habuit. sed etiā dure affligentes.
z ideo. p̄ter compassiōēz amaritudinis p̄-
quā materno affectu omniū hominū mise-
rijs cōpartiebat dicit salfarū. Si em̄ paul;
multūz inferior ea dicere potuit. Quis in-
firmaf z ego nō infirmoz. q̄nto magis ma-
ria ex vniuersitate oim̄ virtutū. Ans. Ans-
elmus exponēs illud **Lcc. l. Vas auri so-**
lidū ornatū om̄i lapide p̄cioso dicit. Ma-
ria est vas auri. p̄ter diuinitat; p̄tinentiaz
z status eminentiā. solidū. p̄ter oim̄ malo-
rū resistentiā. ornatū om̄i lapide p̄cioso. p̄-
ter omniū virtutū affluētiā. Qd̄ z pulchre
nob̄ exponit **Ben. i. vbi dicit. Cōgregētur**
aque om̄es q̄ sub celo sunt in locū vnum.

Sequit. Cōgregatiōes autē aquarū voca/
uit maria. Ac si in eisde s̄bis silent innuat.
vbicūq; z in quocūq; loco videris cōgregatio
nē oīm aq̄rū. i. virtutū oīm collectionē. ip̄a
est m̄r n̄ra maria. Sc̄do in p̄dicta marē de
scriptiōe subiūgit caput z hospitiiū. Caput
p̄ aquarū effluentia. hospitiiū p̄ aq̄rū refuē/
tiā. Que dno breuiter tangunt. **Ecc̄o. i.** Ad
mare vñ exiit flumia. q̄ntū ad caput. iterūz
reuertunt. s. quātū ad hospitiiū. Sic beata
m̄go est caput oīm gr̄az. a qua qc̄qd boni
cōsequimur nobis fluit. **Hinc Bern̄.** Nihil
nos de h̄re voluit qd̄ p̄ manū marie n̄ trā/
sit. **Pr̄m̄** omnes filij ire z indigni vt a deo
aliqd̄ recipem̄. datur est ḡ marie qc̄qd salu/
tis qc̄qd gr̄e accipim̄ vt p̄ illā obrineam̄.
qm̄ nec sc̄ipm̄ nobis dare voluit nisi p̄ eam
Est etiā mare nō solū caput sed etiā hospiti/
ū. p̄ quod instruimur q̄ oīa flumia gr̄arū
ab ip̄o deo accepta. p̄ gr̄az actionē in ip̄am
refundere debem̄ vt iter vberi⁹ resuuant.
Tertio mare est subsidiū z in necessitatib⁹.
subuenit vniuersis. z qd̄ singul⁹ necessariū
est subministrat stans in publico. clamās ad
nos oīms. **Venite ad me. o. q̄ scu. me. z a ge**
neratiōib⁹ meis adimplemini. Bern̄. Ma
ria sinū pietatis agit vniuersis. z de plenu/
dine ei⁹ accipiūt vniuersi. **Capitiū** redem/
ptionē. eger curationē. tristis cōsolationem.
p̄ctōz veniā. iust⁹ gr̄az. angel⁹ leticiā. filius
dei carnis substantiā. deniq; tota trinitas
gloriā. **Quarto** mare ē cōpendiū itinerati/
um. Longissima em̄ via sup̄ mare velocit̄
transit. Sic br̄a virgo est cōpendiū n̄m q̄
in h̄ mari magno itineram⁹ feliciter z subito
trāsire poterim⁹. **Nā** p̄ ip̄am tales gr̄as in
breui t̄pis spacio obtinere possum⁹ q̄s ali/
as p̄ longissima t̄pis spacia vix p̄sequi valea/
mus. **Hinc Bern̄.** Aduocatā n̄ram p̄misit
p̄z misericōdie q̄ tanq̄ iudic⁹ m̄r supplicat⁹ z fide/
liter n̄re salutis negocia p̄tractabit. nec pa/
ti repulsaz possum⁹ vbi an̄ filium m̄sem. z
m̄sem an̄ p̄zem cū filio habem⁹. **Fili⁹** ante
p̄zem ondit vulnera. m̄r ante filij pectus
ybera. nec p̄t esse repulsa vbi tot sunt cari/
tatis insignia. **¶ Sequit̄** tertij p̄nci/
pale. s. gr̄a ple. in q̄ gr̄az t̄agit plenissima su/
perfluētia. **Qd̄** exponens **Bern̄.** dic̄. In
actib⁹ ap̄toz legim⁹ stephanū plenū gratia
z ap̄tos repletos fuisse spū sc̄to. **Sz** longe
dissilr̄ a maria. Quia nec ille plen⁹ dō vt in
eo habitaret plenitudo d̄gitas sic in maria

¶ Nec illi cōceperat de spū sc̄to sicut maria. ḡ
marie nūciat ab angelo gr̄a plena. **Dec̄** ar
plenitudo gr̄az in tribu cognoscit. s. in mul/
titudine. magnitudine z latitudine gr̄az. **Pr̄**
modico q̄ plenitudo gr̄e q̄ marie ab aḡlo nū/
ciat p̄sistit in multitudine gr̄az. **Dabit em̄**
omnes gr̄as z oīa que rōnē gr̄e foriunt. **Ec̄**
cli. xxiij. In me oīs gr̄a vie z p̄tatis. **Die**
ro. Ceteris sc̄tis p̄ partes. sed marie totū se
plenitudo gr̄e insudit. **Sc̄do** gr̄a plena d̄
p̄ter gr̄az magnitudinē. Non em̄ exiles si/
ue paruas gr̄as habuit. sed i maxima s̄tu/
te habuit vniuersas. **Hinc Bern̄.** Nō de/
cuit h̄gines h̄re cōmunes als puas gr̄as. q̄
summū z maximū gestabat in vtero. sed qd̄
qd̄ supremū qc̄qd maximū in gratiā cōpo/
terat hoc habebat. **Tertio** gr̄a plena dicit̄ p̄/
pter gr̄az latitudinē. **Tantū em̄** sup̄lucra/
ta est gr̄am vt eā in celū z in infernū exten/
deret z in terrā. **De quo Bern̄.** super illud
opatus est salutē in medio terre. dicit̄. id ē.
in vtero h̄ginis q̄ bene mediū dicit̄. **Ad il**
lam em̄ sicut ad mediū respiciūt. z qui i ce/
lo habitant z q̄ in inferno. z q̄ nos p̄cesse/
runt. z nos q̄ sum⁹ z q̄ nos sequunt̄ zc̄. **Ni**
li q̄ sunt in celo vt restaurent. q̄ sūt in infer/
no vt inde eripiant. q̄ nos p̄cesserūt vt p̄he/
fideles inueniant. **Et q̄** nos sequunt̄ z nos
qui sum⁹. oībo nobis se mediaticē exhibet
sua sup̄fluenti z copiosa imēsitare gr̄arū.
Alia hic p̄termittunt.

De sancto Ambrosio.
Sermo XXIII.

Videte uigilate
z orate. **Barci. xij.** In his
bis sapia dei p̄zis hūane p̄fe/
ctionis sūma inclusit. **Sic em̄.** Videte vigi/
late z orate. **Per** h̄bū em̄ videte a malis re/
uocamur. p̄ sc̄dm. s. uigilate bona opamur.
p̄ tertij. s. orate ad plenā p̄fectionē sc̄tifica/
mur. **Qui** autē a mal⁹ purgat̄ siue reuocat̄. z
bona opat̄ z sc̄tificat̄. hic vir p̄fectus est. **Et**
qz egregi⁹ iste doctor b̄tus Ambrosi⁹ s̄tu/
tem istoꝝ s̄boꝝ p̄fecte in se habuit. iō placu/
it ad gl̄am ei⁹ de his facere s̄monē. **¶**
Dixi primo q̄ p̄bū videte a
malo reuocamur.
Videte em̄ idē est qd̄ cōsc̄cere siue intelli/
gere. **Usitatio em̄** mō loquēdi alicui⁹ s̄mo/
nis d̄. **Vides h̄. i.** intelligis. **Qd̄** etiā **h̄c̄.**
asserit sic. **Ille q̄** videt oīa hortatur nos